

Materiały do poznania kałużnic (*Coleoptera: Hydrophiloidea*)
Gór Świętokrzyskich

Contributions to the knowledge of *Hydrophiloidea* (*Coleoptera*)
of the Świętokrzyskie Mountains

MAREK BIDAS¹, MAREK PRZEWOŹNY²

¹ul. Mazurska 64/91, 25-345 Kielce

²Os. Czecha 72/19, 61-289 Poznań

ABSTRACT: Fourty six species of *Hydrophiloidea* (*Coleoptera*) are recorded for the first time from the Świętokrzyskie Mountains.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Hydraenidae*, *Hydrochidae*, *Hydrophilidae*, new localities, Świętokrzyskie Mts., Poland.

Góry Świętokrzyskie należą do najslabiej poznanych terenów pod względem zbadania chrząszczy z nadrodziny *Hydrophiloidea*. Do tej pory z tego terenu wykazany został tylko jeden gatunek kałużnicy *Anacaena lutescens* (STEPHENS, 1829) (BURAKOWSKI i in. 1976, 2000). Poniżej podano spis 46 gatunków, z których żaden nie był wcześniej podawany z Gór Świętokrzyskich. Wszystkie okazy zostały odłowione przez Marka BIDASA, a oznaczone przez Marka PRZEWOŹNEGO. Układ systematyczny taksonów i nazewnictwo przyjęto za FREUDE i in. (1971) z uwzględnieniem suplementu HEBAUER'a (1989), JÄCH'a (1998) oraz HEBAUER'a i SCHÖDL'a (1998), dla rodzaju *Helophorus* za ANGUS'em (1992).

HYDRAENIDAE

Hydraena (*Hydraena*) *riparia* KUGELANN, 1794

- Dyminy ad Kielce (DB72), 21 III 1990, 1ex.;
- Kielce - Białogon (DB63), 5 IV 1990, 1ex.;
- Kielce-Baranówek (DB73), 3 VII 1993, 1ex.;
- Suków ad Kielce (DB72), 31 VIII 1997, 1 ex.

Limnebius parvulus (HERBST, 1797) [=truncatulus THOMS.]

- Góra Zelejowa ad Chęciny (DB62), 28 IV 1996, 1 ex.

Ochthebius (Asiobates) minimus (FABRICIUS, 1792)

- Dyminy ad Kielce (DB72), 20 III 1990, 1ex.; 22 III 1990, 1ex.

HYDROCHIDAE

Hydrochus carinatus GERMAR, 1824

- Kielce - Piaski (DB73), 30 VII 1990, 1ex.; 28 VIII 1992, 1 ex.; 18 III 1995, 3 exx.; 6 IV 1996, 1 ex.;
- Mójcza ad Kielce (DB73), 10 VIII 1990, 1 ex.; 4 VI 1992, 1ex.; 7 VI 1992, 1ex.

Hydrochus ignicollis MOTSCHULSKY, 1860

- Mójcza ad Kielce (DB73), 10 VIII 1990, 1ex.; 7 VI 1992, 1ex.;
- Kielce-Piaski (DB73), 30 VII 1990, 2 exx.

Hydrochus megaphallus BERGE HENEGOUWEN, 1988

- Mójcza ad Kielce (DB73), 10 VIII 1990, 1ex.;
- Kielce - Wietrznia (DB73), 20 IV 1996, 1 ex.

HYDROPHILIDAE

Helophorus (Atracthelophorus) brevipalpis BEDEL, 1881

- Domaszewice ad Kielce (DB73), 1 V 1990, 1 ex.;
- Kielce - Piaski (DB73), 3 XII 1992, 1 ex.

Helophorus (Empleurus) nubilus FABRICIUS, 1776

- Cedzyna ad Kielce (DB73), 16 VI 1991, 1ex.;
- Kielce (DB73), 22 VIII 1991, 1ex.;
- Kielce - Baranówek (DB73), 13 IX 1992, 1 ex.;
- Łągów (EB02), 25 IX 1993, 1 ex.;
- Domaszewice ad Kielce (DB73), 10 X 1998, 1ex.;
- Mójcza ad Kielce (DB73), 24 X 1998, 1 ex.

Helophorus (Helophorus) aquaticus (LINNAEUS, 1758)

- Kielce-Podkarczówka (DB73), 26 X 1986, 1ex.;
- Wola Kopcowa ad Kielce (DB83), 25 VII 1995, 1 ex.;
- Pasma Zgórskie ad Kielce (DB63), 15 VI 1998, 1ex.

Helophorus (Helophorus) grandis ILLIGER, 1798

- Dyminy ad Kielce (DB72), 9 III 1990, 1 ex.; 8 XI 1998, 1 ex.

Helophorus (Rhopalhelophorus) asperatus REY, 1885

- Mójcza ad Kielce (DB73), 23 III 1993, 1 ex.;
- Kielce - Piaski (DB73), 6 IV 1996, 1 ex.

Helophorus (Rhopalhelophorus) flavipes FABRICIUS, 1792

- Górki Szczukowskie ad Kielce (DB63), 19 IV 1987, 1 ex.; 25 VII 1986, 1 ex.;
- Kielce - Białogon (DB63), 13 IV 1990, 1 ex.;
- Dyminy ad Kielce (DB72), 30 IV 1990, 1 ex.; 8 I 1994, 1 ex.;
- Kielce - Baranówek (DB73), 8 IV 1992, 1 ex.;
- Wola Kopcowa ad Kielce (DB83), 25 IX 1994, 1 ex.;
- Kielce - Piaski (DB73), 23 IV 1995, 1 ex.; 6 IV 1996, 2 exx.

Helophorus (Rhopalhelophorus) granularis (LINNAEUS, 1761)

- Dyminy ad Kielce (DB72), 19 III 1990, 1 ex.;
- Kielce - Biesak (DB73), 14 X 1990, 1 ex.;
- Kielce - Baranówek (DB73), 12 IV 1992, 1 ex.; 18 IV 1992, 1 ex.;
- Kielce - Wietrznia (DB73), 20 IV 1996, 1 ex.

Helophorus (Rhopalhelophorus) griseus HERBST, 1793

- Kielce - Białogon (DB63), 13 IV 1984, 1 ex.;
- Dyminy ad Kielce (DB72), 19 III 1990, 1 ex.

Coelostoma orbiculare (FABRICIUS, 1775)

- Kielce, ul. Wrzosowa (DB73), 2 VIII 1983, 1 ex.;
- Kielce - Białogon (DB63), 11 IV 1990, 1 ex.; 2 VIII 1990, 1 ex.;
- Mąchocice ad Kielce (DB84), 13 VIII 1994, 1 ex.;
- Lipowica ad Chęciny (DB62), 18 VIII 1996, 1 ex.

Sphaeridium bipustulatum FABRICIUS, 1781

- Kielce - Brusznia (DB73), 21 V 1980, 1 ex.;
- Kielce - Czarnów (DB73), 26 IX 1982, 1 ex.;
- Pasma Dymińskie (DB72), 1 IV 1994, 1 ex.;
- Dyminy ad Kielce (DB72), 9 X 1996, 1 ex.

Sphaeridium lunatum FABRICIUS, 1792

- Kielce - Pietraszki (DB63), 20 V 1977, 1 ex.;
- Mąchocice ad Kielce (DB84), 25 VIII 1995, 1 ex.

Sphaeridium scarabaeoides (LINNAEUS, 1758)

- Kielce - Brusznia (DB73), 12 V 1977, 1 ex.;
- Górki Szczukowskie ad Kielce (DB63), 25 VII 1980, 1 ex.;
- Kielce - Śluchowice (DB73), 29 VIII 1982, 1 ex.;
- Kielce - Góra Grabina (DB73), 15 VII 1985, 1 ex.

Cercyon (Cercyon) haemorrhoidalis (FABRICIUS, 1775)

- Kielce - Brusznia (DB73), 28 IV 1981, 1 ex.;
- Góra Sosnowica ad Kielce (DB73), 17 IV 1988, 1 ex.;
- Kielce - Piaski (DB73), 22 III 1991, 1 ex.;
- Kielce (DB73), 6 V 1992, 1 ex.; 10 IV 1996, 1 ex.;
- Kielce - Wietrznia (DB73), 5 V 1994, 1 ex.;
- Cedzyna ad Kielce (DB73), 15 IV 1995, 1 ex.;
- Mójcza ad Kielce (DB73), 2 IX 1995, 1 ex.

Cercyon (Cercyon) impressus (STURM, 1807)

- Kielce - Brusznia (DB73), 21 V 1980, 1 ex.;
- Dobromyśl ad Kielce (DB83), 16 V 1982, 1 ex.;
- Suków - Papiernia ad Kielce (DB72), 23 IV 1986, 1 ex.;
- Kielce - Białogon, ul. Kozie Rogi (DB63), 16 X 1987, 1 ex.;
- Dyminy ad Kielce (DB72), 21 IV 1990, 1 ex.; 8 XI 1998, 1 ex.;
- Domaszewice ad Kielce (DB73), działki, 3 VIII 1991, 1 ex.

Cercyon (Cercyon) laminatus SHARP, 1873

- Mójcza ad Kielce (DB73), 10 IX 1998, 1 ex.

Cercyon (Cercyon) lateralis (MARSHAM, 1802)

- Góra Miejska ad Bodzentyn (DB94), 22 VI 1986, 1 ex.;
- Domaszewice ad Kielce, działki (DB73), 11 IX 1991, 1 ex.;
- Chełmowa Góra ad Nowa Słupia (EB03), 23 VII 1994, 1 ex.;
- Kielce (DB73), 6 V 1995, 1 ex.

Cercyon (Cercyon) marinus THOMSON, 1853

- Kielce - Pietraszki (DB63), 29 III 1986, 1 ex.

Cercyon (Cercyon) melanocephalus (LINNAEUS, 1758)

- Sitkówka ad Kielce (DB63), 11 VII 1981, 1 ex.;
- Kielce - Pietraszki (DB63), 16 VIII 1981, 1 ex.;
- Kielce - Góra Grabina (DB73), 11 V 1983, 1 ex.;
- Suków - Papiernia ad Kielce (DB72), 22 IV 1988, 1 ex.;
- Kielce - Białogon (DB63), 26 VI 1998, 1 ex.

Cercyon (Cercyon) obsoletus (GYLLENHAL, 1808) [=lugubris (OL.)]

- Kielce - Pietraszki (DB63), 25 IV 1983, 1 ex.;
- Kielce - Góra Grabina (DB73), 11 V 1983, 1 ex.;
- Niwki Daleszyckie (DB82), 2 VII 1988, 1 ex.;
- Domaszewice ad Kielce, działki (DB73), 13 VI 1993, 1 ex.;
- Korzecko ad Chęciny (DB52), 12 V 1996, 1 ex.

Cercyon (Cercyon) pygmaeus (ILLIGER, 1801)

- Dyminy ad Kielce (DB72), 4 VI 1990, 1 ex.

Cercyon (Cercyon) quisquilius (LINNAEUS, 1761)

- Kielce - Brusznia (DB73), 7 V 1981, 1 ex.;
- Kielce - Góra Grabina (DB73), 11 V 1981, 1 ex.; 21 V 1983, 1 ex.;
- Górki Szczukowskie ad Kielce (DB63), 16 VIII 1981, 1 ex.; 14 X 1995, 1 ex.;
- Dobromyśl ad Kielce (DB83), 15 VIII 1982, 1 ex.; 18 X 1987, 1 ex.;
- Suków - Papiernia ad Kielce (DB72), 20 IV 1987, 1 ex.;
- Mójcza ad Kielce (DB73), 4 IX 1993 1 ex.

Cercyon (Cercyon) tristis (ILLIGER, 1801)

- Kielce - Białogon (DB63), 9 IV 1990, 1 ex.

Cercyon (Cercyon) unipunctatus (LINNAEUS, 1758)

- Kielce - Pietraszki (DB63), 25 IV 1983, 1 ex.

Cercyon (Dicyrtocercyon) ustulatus (PREYSSLER, 1790)

- Kielce - Białogon (DB63), 9 IV 1990, 1 ex.;
- Pasma Dymińskie, Dyminy ad Kielce (DB72), 3 IX 1994, 1 ex.

Cercyon (Paracercyon) analis (PAYKULL, 1798)

- Suków - Papiernia ad Kielce (DB72), 20 IV 1987, 1 ex.;
- Wola Kopcowa ad Kielce (DB83), 10 XI 1990, 1 ex.;
- Domaszewice ad Kielce, działki (DB73), 6 IV 1991, 1 ex.; 27 IV 1996, 1 ex.;
- Kielce (DB73), 28 II 1991, 2 exx.;
- Pasma Pośłowickie, Baranówek ad Kielce (DB63), 3 V 1995, 1 ex.

Megasternum obscurum (MARSHAM, 1802) [=boletophagum (MARSH.)]

- Dobromyśl ad Kielce (DB83), 18 X 1987, 1 ex.;
- Pasma Zgórskie ad Kielce (DB63), 15 X 1988, 1 ex.;
- Dyminy ad Kielce (DB72), 18 VI 1990, 1 ex.;
- Kielce (DB73), 25 II 1991, 1 ex.; 28 II 1991, 1 ex.;

- Kielce - Piaski (DB73), 10 IX 1992, 1 ex.;
- Wola Kopcowa ad Kielce (DB83), 25 IX 1994, 1 ex.

Cryptopleurum minutum (FABRICIUS, 1775)

- Dobromyśl ad Kielce (DB83), 17 VI 1984, 1 ex.;
- Kielce - Piaski (DB73), 26 VI 1986, 1 ex.;
- Suków - Papiernia ad Kielce (DB72), 20 IV 1987, 1 ex.;
- Zgórsko ad Kielce (DB63), 18 IV 1988, 1 ex.;
- Kielce - Białogon (DB63), 26 VI 1988, 2 exx.;
- Domaszewice ad Kielce, działki (DB73), 11 IX 1991, 1 ex.

Hydrobius fuscipes (LINNAEUS, 1758)

- Kielce - Pietraszki (DB63), 21 VIII 1978, 1 ex.;
- Kielce - Piaski (DB73), 22 IV 1992, 1 ex.;
- Pasma Dymińskie, Dyminy ad Kielce (DB72), 8 I 1994, 1 ex.;
- Mójcza ad Kielce (DB73), 23 IV 1994, 1 ex.;
- Kielce - Wietrznia (DB73), 20 IV 1996, 1 ex.;
- Kielce (DB73), 26 VIII 1996, 1 ex.

Anacaena globulus (PAYKULL, 1798)

- Pasma Połowickie, Kielce - Biesak (DB63), 7 IV 1987, 1 ex.; 23 VIII 1990, 1 ex.;
- Pasma Zgórskie ad Kielce (DB63), 10 VII 1990, 1 ex.; 12 IX 1992, 1 ex.

Anacaena limbata (FABRICIUS, 1792)

- Kielce - Białogon (DB63), 13 IV 1990, 1 ex.;
- Pasma Połowickie, Kielce - Baranówek (DB63), 24 IV 1991, 1 ex.

Helochaeres obscurus (O. F. MÜLLER, 1776)

- Kielce - Piaski, 2 VII 1985 (DB73), 2 exx.; 30 VII 1990, 1 ex.; 6 IV 1996, 2 exx.;
- Dyminy ad Kielce (DB72), 20 III 1990 1 ex.; 21 IV 1990, 1 ex.;
- Mójcza ad Kielce (DB73), 16 IX 1993, 1 ex.;
- Kielce - Wietrznia (DB73), 20 IV 1996, 4 exx.;
- Kielce - Pietraszki (DB63), 2 V 1998, 1 ex.

Enochrus (Lumetus) quadripunctatus (HERBST, 1797)

- Mójcza ad Kielce (DB73), 3 V 1990, 1 ex.;
- Suków ad Kielce (DB72), 31 V 1997, 1 ex.

Enochrus (Lumetus) testaceus (FABRICIUS, 1801)

- Kielce - Białogon (DB63), 3 IV 1990, 2 exx.; 13 IV 1990, 1 ex.; 29 VII 1990, 1 ex.

Enochrus (Methydrus) affinis (THUNBERG, 1794)

- Dyminy ad Kielce (DB72), 21 III 1990, 1 ex., 2 V 1990, 1 ex.;
- Kielce - Białogon (DB63), 3 IV 1990, 1 ex.; 10 IV 1990, 1 ex.

Enochrus (Methydrus) coarctatus (GREDLER, 1863)

- Kielce - Wietrznia (DB73), 20 IV 1996, 1 ex.;
- Mójcza ad Kielce (DB73), 16 IX 1997, 1 ex.

Cymbiodyta marginella (FABRICIUS, 1792)

- Kielce - Białogon (DB63), 10 V 1982, 1 ex.; 3 IV 1990, 1 ex.;
- Mójcza ad Kielce (DB73), 16 IX 1995, 1 ex.;
- Kielce - Piaski (DB73), 18 III 1995, 2 exx.

Hydrochara caraboides (LINNAEUS, 1758)

- Kielce - Brusznia (DB73), 1 IX 1981, 1 ex.;
- Górki Szczukowskie ad Kielce (DB63), 26 IX 1981, 1 ex.

Hydrophilus aterrimus ESCHSCHOLTZ, 1822

- Kielce - Białogon (DB63), 9 VI 1989, 1 ex.

Berosus (Berosus) luridus (LINNAEUS, 1761)

- Kielce - Piaski (DB73), 27 III 1992, 1 ex.;
- Mójcza ad Kielce (DB73), 7 VI 1992, 1 ex.;
- Kielce - Wietrznia (DB73), 20 IV 1996, 1 ex.

Berosus (Berosus) signaticollis (CHARPENTIER, 1825)

- Kielce - Wietrznia (DB73), 20 IV 1996, 2 exx.

Najciekawsze jest stwierdzenie występowania na tym terenie *Hydrochus ignicollis* MOTSCH. i *Hydrochus megaphallus* BERGE H. Gatunki te zostały stosunkowo niedawno wykazane z Polski i znane są dotychczas tylko z dwóch krain. Pierwszy gatunek z Pojezierza Mazurskiego i Niziny Mazowieckiej, a drugi z Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej oraz Niziny Mazowieckiej (BURAKOWSKI i in 2000; MAJEWSKI 1999). Z czterech tylko krain podawany był wcześniej *Helophorus (Rhopalhelophorus) asperatus* REY, przy czym dane te pochodzą sprzed 50 lat (BURAKOWSKI i in. 1976). Rzadko poławiane i znane z niewielu stanowisk są: *Helophorus (Helophorus) grandis* ILLIG. i *Berosus (Berosus) signaticollis* (CHARP.) (BURAKOWSKI i in 1976). Pozostałe gatunki są w Polsce dość pospolite.

Materiał dowodowy znajduje się w zbiorach autorów.

SUMMARY

The paper contains a list of 46 species of *Hydrophiloidea* (Coleoptera), recorded for the first time on some localities in the Świętokrzyskie Mountains: *Hydraena riparia*, *Limnebius parvulus*, *Ochthebius minimus*, *Hydrochus carinatus*, *H. ignicollis*, *H. megaphallus*, *Helophorus brevipalpis*, *H. nubilus*, *H. aquaticus*, *H. grandis*, *H. asperatus*, *H. flavipes*, *H. granularis*, *H. griseus*, *Coelostoma orbiculare*, *Sphaeridium bipustulatum*, *S. lunatum*, *S. scarabaeoides*, *Cercyon haemorrhoidalis*, *C. impressus*, *C. laminatus*, *C. lateralis*, *C. marinus*, *C. melanocephalus*, *C. obsoletus*, *C. pygmaeus*, *C. quisquilius*, *C. tristis*, *C. unipunctatus*, *C. ustulatus*, *C. analis*, *Megasternum obscurum*, *Cryptopleurum minutum*, *Hydrobius fuscipes*, *Anacaena globulus*, *A. limbata*, *Helochares obscurus*, *Enochrus affinis*, *E. coarctatus*, *E. quadripunctatus*, *E. testaceus*, *Cymbiodyta marginella*, *Hydrochara caraboides*, *Hydrophilus aterrimus*, *Berosus luridus*, *B. signaticollis*. Two species have their third known Polish locality in the area: *Hydrochus ignicollis* and *H. megaphallus*. One species wasn't recorded for fifty years: *Helophorus asperatus*. Two species are rare and known from only a few localities: *Helophorus grandis* and *Berosus signaticollis*.

PIŚMIENNICTWO

- ANGUS R. 1992: *Insecta: Coleoptera: Hydrophilidae: Helophorinae*. Süßwasserfauna von Mitteleuropa, Stuttgart – Jena – New York, 20/10-2: 1-144.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1976: Chrząszcze *Coleoptera* – *Adephaga* prócz *Carabidae*, *Myxophaga*, *Polyphaga: Hydrophiloidea*. Kat. Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 4: 1-307.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 2000: Chrząszcze *Coleoptera* – Uzupełnienia tomów 2-21. Kat. Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 22: 1-252.
- FREUDE H., HARDE K. W., LOHSE G. A. 1971: *Adephaga 2, Palpicornia, Histeroidea, Staphylinoidea* 1. Die Käfer Mitteleuropas, Krefeld, 3:1-365.
- HEBAUER F. 1989: Familienreiche *Hydrophiloidea*. [W:] LOHSE G. A., LUCHT W. H.: Die Käfer Mitteleuropas. Supplementband mit Katalogteil, 1, Krefeld: 72-92.
- HEBAUER F., SCHÖDL S. 1998: Familie *Hydrophilidae*. [W:] LUCHT W., KLAUSNITZER B.: Die Käfer Mitteleuropas. 4. Supplementband, Krefeld: 97-106.
- JÄCH M. 1998: Familie *Hydraenidae*. [W:] LUCHT W., KLAUSNITZER B.: Die Käfer Mitteleuropas. 4. Supplementband, Krefeld: 83-96.
- MAJEWSKI T. 1999: Nowe i rzadkie *Hydraenidae* i *Hydrophilidae* (Coleoptera) w Polsce. Acta ent. siles., 5-6: 21-23.